

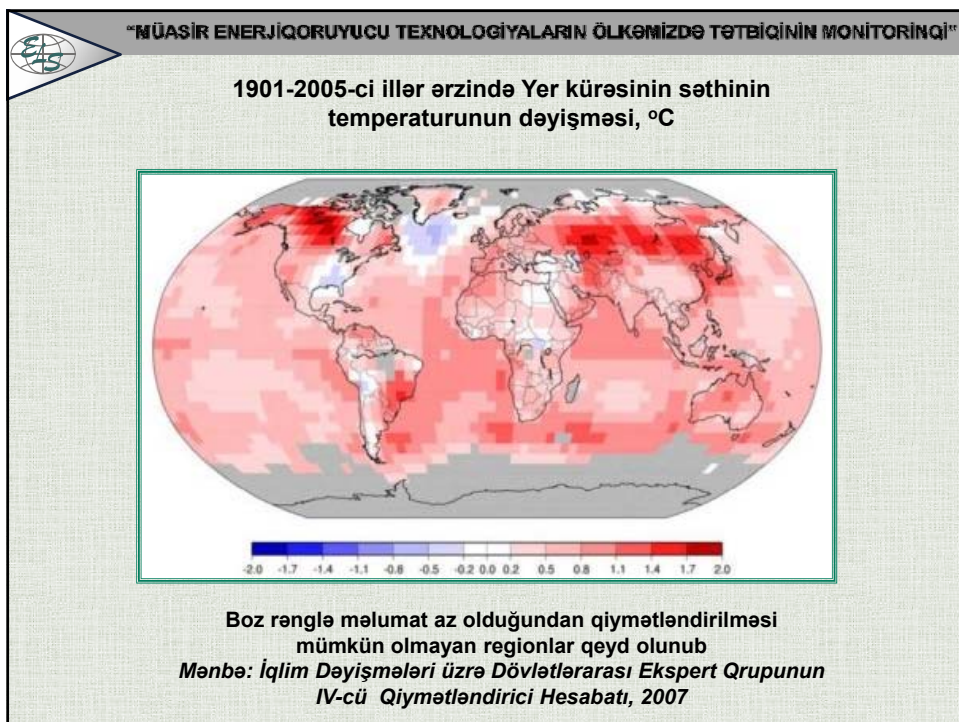
“ELS” MÜSTƏQİL ARAŞDIRMALAR MƏRKƏZİ

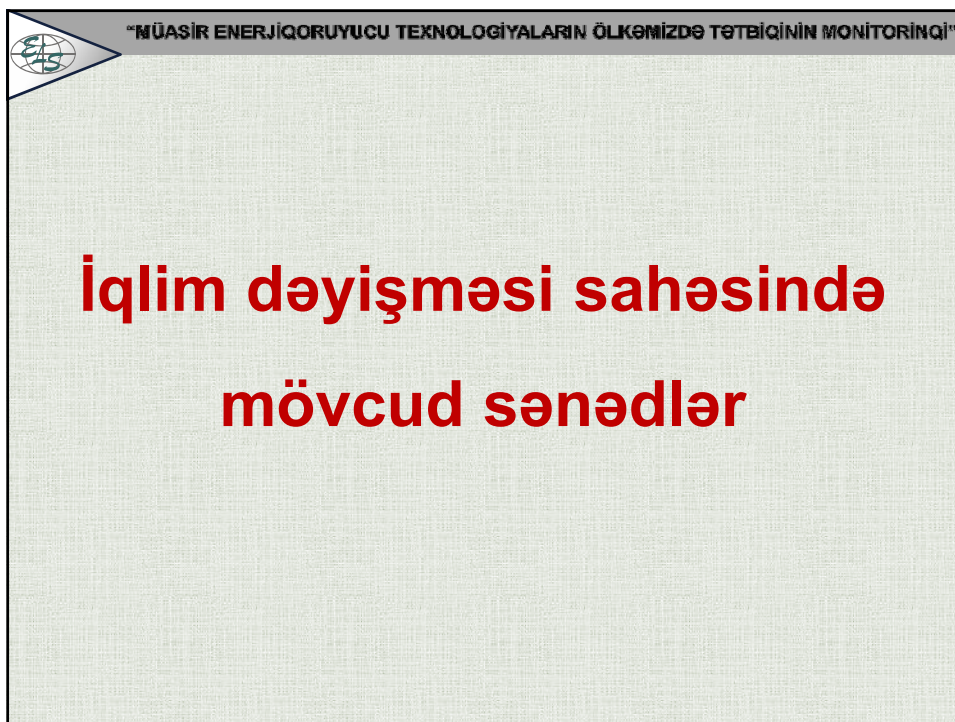
“Müasir enerjiqoruyucu texnologiyaların ölkəmizdə tətbiqinin monitorinqi”

mövzusunda
Dəyirmi Masa

İRADƏ YAQUBOVA

05 may 2009-cu il

 "MÜASİR ENERJİQORUYUCU TEKNOLOGİYALARIN ÖLKƏMİZDƏ TƏTBİQİNİN MONİTORİNQI"

BEYNƏLXALQ SƏNƏDLƏR

- İqlim dəyişməsinə aid BMT-nin Çərçivə Konvensiyası - 1992-ci ilin iyun ayı Rio-de-Janeyro
- BMT-nin iqlim dəyişməsinə aid Çərçivə Konvensiyasına əlavə beynəlxalq sənəd - Kioto Protokolu, 1997-ci ilin dekabr ayı
- 2009-cu ilin mart ayının 26-na olan vəziyyətə görə Protokol 181 ölkə tərəfindən ratifikasiya edilmişdir

 "MÜASİR ENERJİQORUYUCU TEKNOLOGİYALARIN ÖLKƏMİZDƏ TƏTBİQİNİN MONİTORİNQI"

İQLİM DƏYİŞMƏSİ SAHƏSİNDƏ AZƏRBAYCANIN QOŞULDUĞU SƏNƏDLƏR

İqlim dəyişməsinə aid BMT-nin Çərçivə Konvensiyası

1992-ci ilin iyun ayı qoşulmuşdur
1995-ci ildə isə onu ratifikasiya edərək Konvensiyanın Tərəfdaşı olmuşdur

BMT-n iqlim dəyişməsinə aid Çərçivə Konvensiyasına Kioto Protokolu

- 2000-ci ildə qoşulmuşdur

Hazırda Azərbaycan bu sənədin mövcud üç mexanizmindən birində- Təmiz İnkişaf Mexanizmində fəal iştirak edir.

 "MÜASİR ENERJİ QORUYUCU TEKNOLOGİYALARIN ÖLKƏMİZDƏ TƏTBİQİNİN MONİTORİNQI"

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI PREZİDENTİNİN
İQLİM DƏYİŞMƏSİLƏ BAĞLI SƏRƏNCAMLARI**

- 1997-ci ilin aprelində ölkə Prezidentinin Sərəncamı ilə iqlim dəyişməsi üzrə Dövlət komissiyası yaradılmışdır;
- 2003 – «Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi ilə Kanadanın Dövlət İdarəçilik İnstitutu arasında Xəzər hövzəsində istilikxana qazı tullantılarının azaldılması üzrə 2002-2005-ci illər Tədris Proqramının (XHP) həyata keçirilməsinin şərtləri haqqında Anlaşma Memorandumu»nun təsdiq edilməsi» barədə (№ 1348);
- 2003 – «Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə BMT-nin İnkişaf Proqramı arasında «Qlobal ekoloji problemlərin həlli məqsədilə imkanların artırılması üçün milli tələbatların qiymətləndirilməsi» layihəsinin həyata keçirilməsi üçün Qlobal Ekologiya Fondu tərəfindən ayrılan qrant üzrə sənədi imzalamaq səlahiyyətinin verilməsi» haqqında (№ 1266);

 "MÜASİR ENERJİ QORUYUCU TEKNOLOGİYALARIN ÖLKƏMİZDƏ TƏTBİQİNİN MONİTORİNQI"

2003 – «Azərbaycan Respublikasında ekologiyaya dair Milli Proqramların təsdiq edilməsi haqqında» Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı (№ 1152):

«Azərbaycan Respublikasında ekoloji cəhətdən dayanıqlı sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Proqram»ı

«Azərbaycan Respublikasında meşələrin bərpa edilməsi, artırılmasına dair Milli Proqram»ı

2004 – Azərbaycan Respublikası hökuməti ilə BMT-nin İnkişaf Proqramı arasında «İstilik effekti yaradan qazların inventarlaşmasının keyfiyyətinin artırılması üçün potensialın yaradılması (Avropa/MDB regionu)» layihəsinin Qlobal Ekologiya Fondunun və İsveçrə hökumətinin qrantları üzrə həyata keçirilməsini təmin edən sənədin təsdiq edilməsi barədə (№ 61);

“MÜASİR ENERJİ QORUYUCU TEKNOLOGİYALARIN ÖLKƏMİZDƏ TƏTBİQİNİN MONİTORİNQI”

- 2005 – Azərbaycan Respublikasının Hökuməti ilə BMT-nin İnkişaf Proqramı arasında «BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasına Azərbaycanın İkinci Milli Məlumatları üçün layihə təklifinin hazırlanması məqsədi ilə özünüqiymətləndirmə» layihəsinin həyata keçirilməsi üçün Qlobal Ekologiya Fondu tərəfindən ayrılan qrant üzrə sənədin təsdiq edilməsi barədə (№ 746);
- 2004 – «Azərbaycan Respublikasında yay-qış otlaqlarının, biçənəklərin səmərəli istifadə olunması və səhralaşmanın qarşısının alınmasına dair Dövlət Proqramı»nın təsdiq edilməsi haqqında (№ 222)
- 2006 – Azərbaycan Respublikasında ekoloji vəziyyətin yaxşılaşdırılmasına dair 2006-2010-cu illər üçün Kompleks Tədbirlər planı»nın təsdiq edilməsi haqqında (№ 1697);

“MÜASİR ENERJİ QORUYUCU TEKNOLOGİYALARIN ÖLKƏMİZDƏ TƏTBİQİNİN MONİTORİNQI”

- 2004 – «Azərbaycan Respublikasında alternativ və bərpa olunan enerji mənbələ-rindən istifadə olunması üzrə Dövlət Proqramı»nın təsdiq edilməsi barədə (№ 462);
- 2003 – «Azərbaycan Respublikasında ekologiyaya dair Milli Proqramların təsdiq edilməsi haqqında» Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı (№ 1152):

«Azərbaycan Respublikasında ekoloji cəhətdən dayanıqlı sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Proqram»

Milli Proqramın həyata keçirilməsi üçün tədbirlər planında

51. İstehsalat və qeyri-istehsalat sahələrində müasir enerji qoruyucu texnologiyalarının istifadəsinin stimullaşdırılması;

İcra müddəti – 2003-2010-cu illər

Əsas icraçılar
Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi,
İqtisadi inkişaf Nazirliyi

Sənaye və energetika Nazirliyi
Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti

 "MÜASİR ENERJİ QORUYUCU TEKNOLOGİYALARIN ÖLKƏMİZDƏ TƏTBİQİNİN MONİTORİNQI"

QLOBAL İQLİM DƏYİŞMƏSİ PROBLEMI

- Qəbul edilən qərarlar və nəzərdə tutulan tədbirlərin həyata effektiv keçirilməsi üçün nə etməli?
- Rəsmi qərarlarla nəzərdə tutulmuş yüksək effektivli və az enerji tutumlu texnologiyaların tətbiqi
- Enerji resurslarından qənaətli istifadənin təmin edilməsi

**Məlumatlandırma
Maarifləndirmə
Müvafiq texnoloji tədbirlərin təşkili**

- Dövlət tərəfindən ciddi nəzarət
- QHTlərin maarifləndirmə proseslərinə cəlb edilməsi

 "MÜASİR ENERJİ QORUYUCU TEKNOLOGİYALARIN ÖLKƏMİZDƏ TƏTBİQİNİN MONİTORİNQI"

Enerji qənaətliyi

“MÜASİR ENERJİ QORUYUCU TEKNOLOGİYALARIN ÖLKƏMİZDƏ TƏTBİQİNİN MONİTORİNGİ”

- Yüklənmənin bərabər paylanması

İki tarifli elektrik sayğaları

The image shows two ABB two-rate electricity meters. The meter on the left is white with a green display and a green dial. The meter on the right is white with a black display and a yellow dial. Both meters are mounted on a white base.

“MÜASİR ENERJİ QORUYUCU TEKNOLOGİYALARIN ÖLKƏMİZDƏ TƏTBİQİNİN MONİTORİNGİ”

The image shows a smart home energy monitor. It is a black, house-shaped device with a circular display in the center. The display shows a blue starburst pattern. There are two small icons at the bottom: a light bulb on the left and a clock on the right.

 "MÜASİR ENERJİQORUYUCU TEKNOLOGİYALARIN ÖLKƏMİZDƏ TƏTBİQİNİN MONİTORİNQI"

ELEKTRİK ENERJİSİNİN QƏNAƏTLİ İSTİFADƏSİ

Avropa İttifaqı

2009-cu ilin sentyabrı – 100 Vt-lıq,
 2010-cu ildən – 75 Vt-lıq,
 2011-ci ildən – 60 Vt-lıq,
 2012-ci ildən – 40 və 25 Vt-lıq

İrlandiya	İrlandiya – atmosfərə atılan karbon qazının
Almaniya	miqdarının 700 000 ton azalacağıni,
Belçika	istehlakçıların elektrik enerjisinə xərcləri 185
Niderland	mln evroyacan azalacaq
Böyük Britaniya	

 "MÜASİR ENERJİQORUYUCU TEKNOLOGİYALARIN ÖLKƏMİZDƏ TƏTBİQİNİN MONİTORİNQI"

İNKİŞAF EDƏN ÖLKƏLƏR

Venesuela	Venesuela 2009-cu ildə ölkədəki 52 mln
Kuba	lampaların hamısını qənaətcil lampalara
Yamayka	dəyişməsi niyyətindədir ki, bu da ildə 25
Hana	mln barrel neftin qənaəti deməkdir.

İNKİŞAF ETMİŞ ÖLKƏLƏR

Avstraliya	– 2010-cu ildən
Kanada	– 2012-ci ildən
ABŞ	– 2012-ci ildən

ABŞ – 4 mlrd közərmə lampaların qənaətcil lampalarla əvəz edilməsi nəticəsində kömürlə işləyən 80 elektrik stansiyasının bağlanması, atılan istixana qazlarının isə miqdarının 158 mln ton azaldılmasına kömək edəcək. Sadə amerikalıların elektrik enerjisi üçün ödədikləri məbləğlər 18 mlrd dollar azalacaq

“MÜASİR ENERJİQORUYUCU TEKNOLOGİYALARIN ÖLKƏMİZDƏ TƏTBİQİNİN MONİTORİNQI”

KEÇİDƏ DÖVLƏT DƏSTƏYİ

İspaniya – 20 mln qənaətcil lampaların pulsuz paylanması kampaniyası başlanmışdır. Ümumilikdə büdcəsi 137 mln evro olan kampaniyanın gedişatında 2009-2010-cu illər ərzində 42 mln elektrik lampasının paylanması həyata keçiriləcək

Rusiya
 2011-ci ildən 100 Vt-dan güclü
 2013-cü ildən 75 Vt-dan,
 2014-cü ildən – qalanları

- “Enerjiyə qənaət haqqında” qanunu müzakirə edilir;
- “Yeni işıq” adlı prezident layihəsi çərçivəsində (100 mlrd rubl)
- Yeni istehsalatların təşkili (75 Vt-lıq közərmə lampası 7 rubl, ən ucuz qənaətcil lampa isə 80 rubl, ən effektiv olan işıq diodlu lampalar isə - 300-1000 rubl)
- İstehlakçı krediti

“MÜASİR ENERJİQORUYUCU TEKNOLOGİYALARIN ÖLKƏMİZDƏ TƏTBİQİNİN MONİTORİNQI”

Çin

2007-ci il - 4,44 trillion közərmə lampası istehsal etmişdir, bunların 2,98 trillionu dünyanın bir çox ölkəsinə ixrac edilmişdir.

2008-ci il - həm də 3 trillion kompakt luminesistent lampa istehsal olunmuş (dünya istehsalının 80%-i). Onların təxminən 2,2 trillionu eksport edilmişdir.

“MÜASİR ENERJİ QORUYUCU TEKNOLOGİYALARIN ÖLKƏMİZDƏ TƏTBİQİNİN MONİTORİNGİ”

Azərbaycan elektrik enerjisinin qənaətlə istifadəsini təmin edilməsi üçün nə edilməlidir?

- ✓ *Dəyişən iqlim şəraitinə uyğunlaşma probleminin effektiv həllinin enerji resurslarının qənaətli istifadəsilə birbaşa bağlılığını qəbul edərək bu istiqamətdə məqsədyönlü fəaliyyət in təşkil edilməsi;*
- ✓ *Dövlət səviyyəsində əhalinin enerji resurslarından qənaətli istifadəsi sahəsində məlumatlandırıcı, maarifləndirici və texnoloji cəhətdən şərait yaradan təşkilatı tədbirlərdən ibarət «Enerji resurslarından qənaətli istifadə» Milli Planın hazırlanması;*

“MÜASİR ENERJİ QORUYUCU TEKNOLOGİYALARIN ÖLKƏMİZDƏ TƏTBİQİNİN MONİTORİNGİ”

		f.i.ə.	İş müddəti	Kolbanın doldurulması	İşığın verilməsi
	Közərmə lampaları	6-8%	<1000 saat	Arqon, kripton, ksenon	7-17 lm/W
	Kompakt (enerji qənaətci) luminesisient lampa	20-25%	6000-15000 saat	Civə buxarı və arqon, daxili divarlar lüminoforla örtülüb	50-80 lm/W
	Qalogen lampa	8%	2000-5000 saat	Yod və ya brom	14-30 lm/W
	İşıq diodları	60%			

"MÜASİR ENERJİQORUYUCU TEKNOLOGİYALARIN ÖLKƏMİZDƏ TƏTBİQİNİN MONİTORİNGİ"

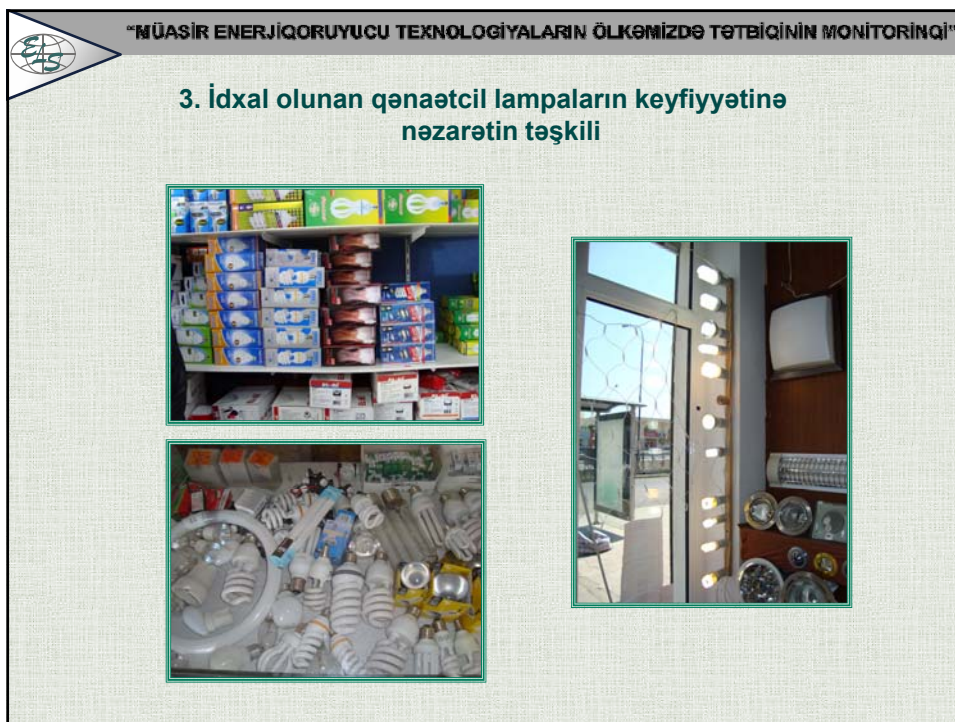
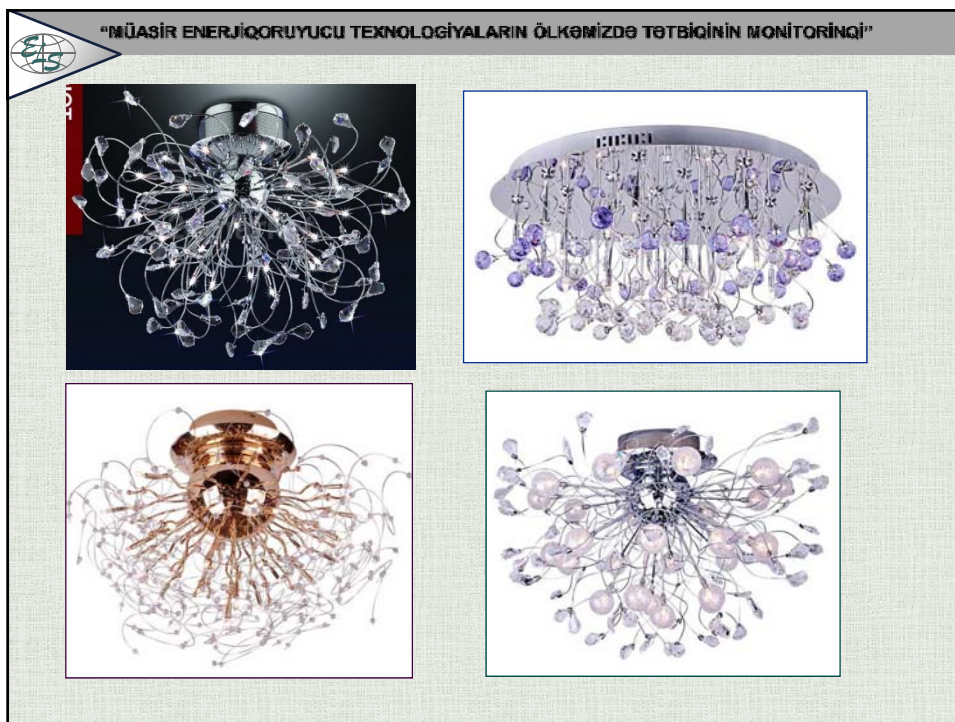
1. Elektrik xətlərinin yüklənməsi qrafikinə optimallaşdırılma məqsədi ilə iki tarifli sayğacların tətbiqi

2. Ölkəyə gətirilən elektrik avadanlıqlarının (çıraqlar, çilçiraqlar, lampalar) idxalının tənzimlənməsi

"MÜASİR ENERJİQORUYUCU TEKNOLOGİYALARIN ÖLKƏMİZDƏ TƏTBİQİNİN MONİTORİNGİ"

 "MÜASİR ENERJİQORUYUCU TEKNOLOGİYALARIN ÖLKƏMİZDƏ TƏTBİQİNİN MONİTORINQI"

4. Kۆzərmə lampaların satışdan çıxarılması və qənaətcil lampaların tətbiqinə nəzarətin təşkili
5. İstehlakçılarla qənaətcil lampaların istifadəsinin səmərəliliyi və istifadə qaydalarına dair maarifləndirmə işlərinin təşkili;
6. Sənaye obyektlərində qənaətcil lampaların tətbiqi üçün iqtisadi baxımdan əlverişli şəraitin yaradılması;
7. İşlənmiş qənaətcil lampalarının emalının təşkili;
8. Ölkəmizdə qənaətcil lampaların istehsalının təşkili;

 "MÜASİR ENERJİQORUYUCU TEKNOLOGİYALARIN ÖLKƏMİZDƏ TƏTBİQİNİN MONİTORINQI"

TƏKLİF OLUNAN TƏDBİRLƏR

- ✓ *Dəyişən iqlim şəraitinə uyğunlaşma probleminin effektiv həllinin enerji resurslarının qənaətli istifadəsilə birbaşa bağlılığını qəbul edərək bu istiqamətdə məqsədyönlü fəaliyyət in təşkil edilməsi;*
- ✓ *Dövlət səviyyəsində əhəlinin enerji resurslarından qənaətli istifadəsi sahəsində məlumatlandırıcı, maarifləndirici və texnoloji cəhətdən şərait yaradan təşkilatı tədbirlərdən ibarət «Enerji resurslarından qənaətli istifadə» Milli Planın hazırlanması;*
- ✓ *İctimaiyyətin imkanlarından istifadə edərək ictimai nəzarət mexanizminin işlənilib tətbiq edilməsi;*
- ✓ *Dövlət səviyyəsində qəbul edilmiş qərarların həyata keçirilməsinə ictimaiyyətin cəlb olunması və bu iştirakın daimi xarakter daşması, fəaliyyət planının tərtib edilməsi mərhələsindən başlaması və planın həyata keçirilməsinin bütün mərhələlərində davam etməsi.*

**DİQQƏTİNİZƏ GÖRƏ
TƏŞƏKKÜR EDİRİK**